

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 8 februari 1898, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af justitieombudsmannens framställning om åtgärder till förebyggande af oskäligt dröjsmål med återföretagande af till annan domstol förvisade ransakningar.

I sin till innevarande Riksdag afgifna embetsberättelse har justitieombudsmannen till behandling upptagit frågan, genom hvilka åtgärder skulle kunna åstadkommas snabbare förfaringssätt i fråga om till annan domstol förvisad ransaknings företagande, och i sådant afseende hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes *dels* taga i öfvervägande, huruvida de i kongl. brefvet den 22 maj 1816, jemfördt med kongl. brefven den 18 november 1762 och den 15 april 1774, stadgade expeditionstider skulle, till förebyggande i någon mån af oskäligt långa dröjsmål med till annan domstol förvisade ransakningars återföretagande, kunna förkortas, samt meddela härför erforderliga föreskrifter, *dels ock* i sammanhang dermed låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser i syfte att underdomare, som i dylikt fall underlåter att inom föreskrifven tid fullgöra sin expeditionsskyldighet, må drabbas af ansvar efter allmän lag.

För den händelse emellertid att Riksdagen, af skäl att frågan om expeditionstidernas förkortande i fall af förevarande beskaffenhet ansåges böra behandlas i sammanhang med andra dithörande frågor, t. ex. om tiderna för ransaknings företagande, om uppskof och dylikt, eller af annan anledning, funne nya föreskrifter erfordras allenast i fråga om

ansvarspåföljden, har justitieombudsmannen såsom ett alternativt förslag hemställt,

att Riksdagen måtte för sin del besluta en lag, af innehåll att underdomare, som i de fall, då ransakning med häktad person till annan domstol förvisas, underlåter att inom föreskrifven tid fullgöra sin expeditionsskyldighet, dömes till ansvar enligt allmän lag.

Till stöd för sin ifrågavarande framställning anför justitieombudsmannen följande:

Genom kongl. brefvet den 22 maj 1816, kungjordt genom särskilda universal af Svea hofrätt den 10 och af Göta hofrätt den 14 juni samma år, meddelades den föreskrift, att underdomare, som, när fortsättning af ransakning med häktad person till annan domstol förvisades, underlåte att till Konungens befallningshafvande eller den domstol, till hvilken fullföljden af ransakningen blifvit hänskjuten, inom den i kongl. brefven den 18 november 1762 och den 15 april 1774 utsatta tid aflemna handlingarna, skulle anses förfallen till enahanda ansvar, som för dröjsmål med ransakningars insändande till öfverrätt i underställda brottmål vore stadgadt. Härom hade i kongl. brefvet den 18 november 1762, hvars noggranna iakttagande ytterligare inskräpts genom kongl. brefvet den 15 april 1774, stadgats, att i brottmål, som borde underställas hofrätt, skulle underrätt i stad inom fjorton dagar och underrätt på landet inom en månad från den dag, slutligt utslag gifvits, insända »sin ransakning och dom» till hofrätten, vid äfventyr af tre dalers bot för hvarje dag sådant försumrades.

På de områden af lagstiftningen, till hvilka anförda föreskrifter hörde, hade sedermera vidtagits väsentliga förändringar i frågor, som med omförmälda föreskrifter stode i nära samband, men hade samma föreskrifters giltighet ej derigenom rubbats. Genom kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 hade beträffande underrätts *slutliga* utslag i 20 § 1 momentet stadgats: »underrätts utslag i mål angående häktad skall af domaren på landet senast inom sex dagar och af rätten i stad senast inom fyra dagar efter afkunnandet afsändas, om den häktade förvaras i länsfängelset, till Konungens befallningshafvande, men om han finnes å annat kronohäkte, omedelbart till tillsyningsmannen eller föreståndaren vid häktet.» Enligt 21 § i samma förordning skulle öfverträdelse eller underlåtenhet af hvad i förordningen blifvit stadgadt anses efter allmän lag. I 17 § af 25 kapitlet strafflagen hade åter med-

delats följande bestämmelser: »Visar embetsman vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i sitt embete, och är ej särskildt ansvar derå satt; straffes med böter eller mistning af embetet på viss tid. Åro omständigheterna synnerligen försvårande, må till afsättning dömas.» Af en jämförelse emellan 3 § och 18 § tredje punkten i förordningen om strafflagens införande framginge emellertid, att nyss anförda lagrum i strafflagen, ehuru dess innehåll synnerligen väl kunde passa för en försummelse af den i kongl. brefvet den 22 maj 1816 underdomare ålagda skyldighet, likväl icke gälde för sådan försummelse. I händelse sådan inträffade, vore därför de i de äldre föreskrifterna meddelade tids- och straffbestämmelserna under alla förhållanden de enda tillämpliga.

Dessa föreskrifter, hvilka sålunda fortfarande reglera de underdomares skyldighet att aflemna protokollsutdrag rörande häktad person, med hvilken fortsatt ransakning skulle ega rum vid annan domstol, torde dock numera knappast kunna anses såsom tidsenliga. Så vore det väl otvifvelaktigt, att den frist, inom hvilken aflemnandet skulle ske, numera vid förbättrade samfärdsselförhållanden skulle kunna åtminstone i någon mån förkortas, ett antagande, som torde vinna stöd genom en jämförelse med ofvan intagna föreskrift i förordningen angående expeditionslösen. Och att en sådan förkortning vore önskvärd, syntes deraf, att af de så rymligt tillmätta expeditionstiderna samt gällande föreskrifter om den tid, inom hvilken ransakning med häktad skulle företagas, kunde i de fall, då sådan ransakning förvisades till annan domstol, förorsakas oskäligt långt dröjsmål med ransakningens återföretagande. Så kunde, der ransakningen förvisades från en domstol på landet till annan dylik, den tilltalade få i mera än sju veckor i häkte afbida sitt fortsatta lagförande.

Det för försummelse i fråga om ransakningshandlingarnas aflemnande stadgade ansvar vore vidare allt för ringa. En dagabot af tre daler (en krona femtio öre) kunde vara ett tillräckligt äfventyr för dröjsmål med insändande till hofrätt af renoverade småprotokoll, men kunde icke anses vara rätt afpassadt straff för ett embetsfel, som innebure oaktsamhet om den personliga friheten och föranledde förlängd häktningstid för de tilltalade. Särskildt framträdde detta, då försummelsen blifvit begången af en rådstufvurätt, samt det låga bötesbeloppet sålunda fördelades på flera ledamöter. I sådant afseende hänvisade justitieombudsmannen till en på sid. 51—54 i embetsberättelsen förekommande redogörelse för ett åtal. Detta afsåg ett fall, då en rådstufvurätt, bestående af borgmästare och tre rådmän, i tio dagar öfver den stadgade tiden uraktlåtit att aflemna handlingar angående häktad person, med hvilken fortsatt ransak-

ning skulle ega rum vid häradsrätt. Jemlikt ofvan anförda kongl. bref dömdes rådstufvurättens ledamöter att för detta embetsfel böta tillhopa femton kronor, af hvilka böter borgmästaren jemlikt derom gällande stadganden skulle erlägga dubbelt emot rådman. För en hvar af rådmännen inskränkte sig alltså ansvaret för denna förseelse till tre kronors böter. Om embetsfel af detta slag, i likhet med hvad som egde rum i fråga om den till karakter och följder likartade förseelsen att dröja med expedierande af slutligt utslag angående häktad person, fått bedömas enligt strafflagens allmänna föreskrifter om brott af embetsmän, hade de försumlige tvifvelsutän fått vidkännas ett mångdubbelt högre och dermed efter felets art vida bättre afpassadt ansvar.

Ett upphäfvande af de särskilda straffbestämmelser, som gälde för embetsfel af ifrågavarande beskaffenhet, hade justitieombudsmannen därför funnit vara i hög grad önskvärdt, och justitieombudsmannen hade trott sig böra i sammanhang med denna fråga gifva uttryck åt sitt antagande, att de stadgade expeditionstiderna kunde förkortas. Skulle Riksdagen finna justitieombudsmannens förevarande framställning beaktansvärd och dervid gilla hans uppfattning i båda dessa hänseenden, ville det synas, som om lämpligast vore, att Riksdagen i denna fråga beslöte en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Det torde nemligen ligga inom området för Konungens administrativa lagstiftning att föreskrifva, inom hvilken tid protokollsutdrag borde i sådana fall, hvarom nu vore fråga, expedieras. Ändring i gällande bestämmelser om ansvar för försummelse härutinnan torde deremot icke kunna vidtagas annat än genom Konungens och Riksdagens gemensamma beslut. Af praktiska skäl vore emellertid önskvärdt, att föreskrifterna i båda dessa stycken meddelades i en och samma författning.

Utskottet är ense med justitieombudsmannen derom, att nu gällande bestämmelser om ej mindre tiden för ransakningshandlingars aflemnande för det fall, att ransakning med häktad person förvisats till annan domstol, än äfven ansvar för försummelse härutinnan ingalunda äro tidsenliga, hvadan förändring af dessa bestämmelser, hvilka kunna föranleda till oskäligen förlängning af häktningstiden, väl är af behovet påkallad. Likaså torde, i öfverensstämmelse med hvad justitieombudsmannen föreslagit, den önskvärda förändringen böra åvägabringas dels genom förkortning af den tid, inom hvilken underdomare skall ega

skyldighet att till Konungens befallningshafvande eller den domstol, till hvilken fullföljden af ransakning med häktad person blifvit hänskjuten, aflemna ransakningshandlingarne, dels ock genom skärpt ansvar för försummelse i angifna hänseende, dock att förstnämnda tid, med hänsyn till ransakningshandlingarnes större omfattning, icke torde kunna lämpligen likställas med den i 20 § af expeditionsförordningen stadgade tid för insändande af utslag i mål angående häktad.

Hvad åter angår formen för den ifrågasatta förändringens genomförande i lagstiftningen, anser utskottet sig icke böra för det närvarande härom ingå i närmare undersökning, då i allt fall utredning i detta hänseende lämpligast sker genom Kongl. Maj:ts försorg. Utan att sålunda närmare uttala sig om den af justitieombudsmannen i berörda hänseende ifrågasatta form, anser sig utskottet emellertid böra framhålla, att det syfte, justitieombudsmannen med sin framställning afser, torde kunna vinnas på det sätt, att ofvan omförmälda kongl. bref den 22 maj 1816 varder upphäfdt och de i 20 och 21 §§ af förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 inrymda bestämmelser blifva — hvad vidkommer förstnämnda paragraf, dock under iakttagande af ofvan antydda modifikation — tillämpliga äfven i fråga om insändande af ransakningshandlingar i det af justitieombudsmannen omförmälda fall.

Slutligen tillåter sig utskottet uttala, att den ifrågasatta reformen, enligt utskottets mening, väl kan genomföras utan sammanblandning med förändringar uti andra stadganden rörande tid för expeditions utgifvande.

Med stöd af det anförda hemställer alltså utskottet,

att Riksdagen, i anledning af justitieombudsmannens förevarande framställning, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att dels den tid, inom hvilken ransakningshandlingar i mål angående häktad, som för fortsatt ransakning blifvit till annan domstol hänvisad, skola aflemnas, må i möjligaste mån förkortas, dels ock ansvar för försummelse härutinnan må bedömas efter allmän lag.

Stockholm den 8 februari 1898.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.